

Pulaar

Seese-seese

Tolno 3 Deftere 3

Édition 2018
Réimpression 2020

Avis de droit d'auteur : ©2016-2021 projet Sénégal Lecture Pour Tous pour l'Agence des États-Unis pour le développement international (USAID), contrat USAID n° AID-OAA-I-14-00055/AID-685-T0-16-00003, géré par Chemonics International. Tous droits réservés. Cette aide provient du peuple américain et est financée conjointement par l'USAID et le gouvernement du Sénégal.

Ce travail est disponible sous la licence Creative Commons Attribution 4.0 IGO licence (CC BY 4.0 IGO) <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/igo>. Sous cette licence, il est accordé le droit de copier, de distribuer, de diffuser et d'adapter ce travail y compris à des fins commerciales selon les conditions énoncées de la licence CC BY.

Loowdi deftere ndee

Kisnal kuuraa e ndiyam 4

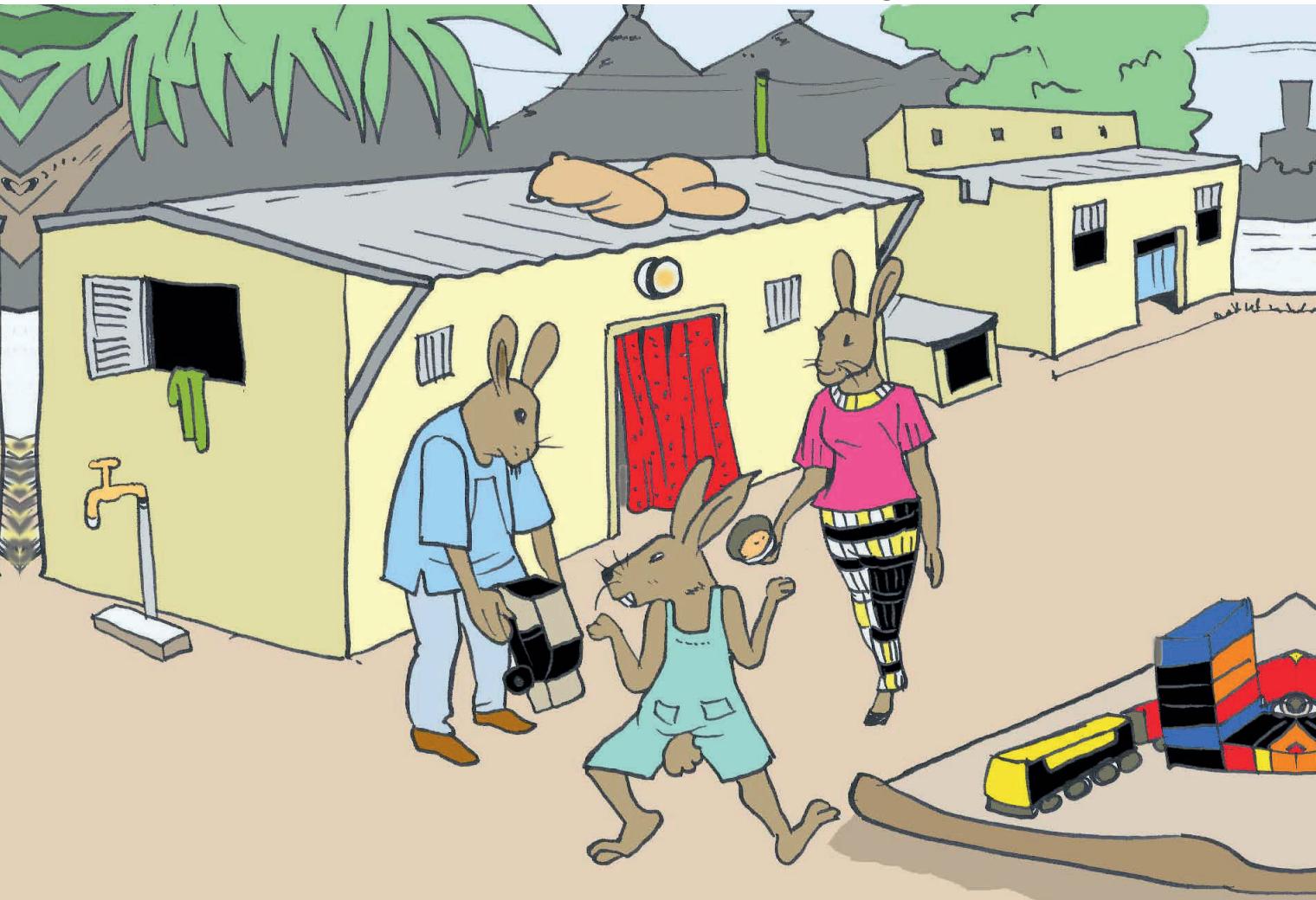
Gannde kese 16

Golle ceedu 28

Golle ndunngu 40

Ngesa kulle 52

Kisnal kuuraa e ndiyam

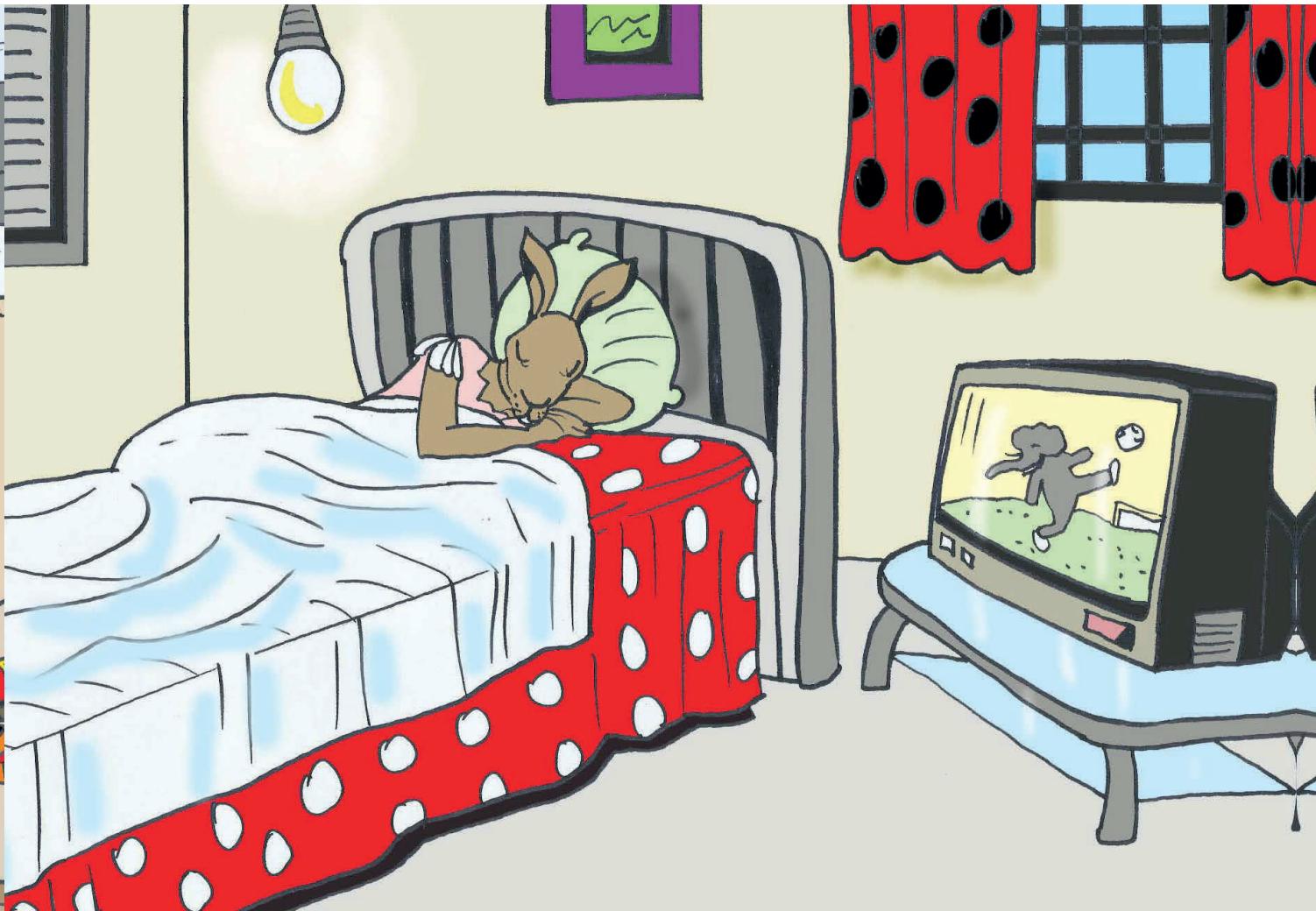

Bojel ina jibinaa e wuro wooto wonngo
e nder teeru.

Taaniiko ina horsini mo no feewi haa
inniri mo Jubbol.

Baaba makko ina mahi galle jooddo
badaado kuuraa.

Jubbol noon ko suka bondo nehdi haa
yimbe fof nganndi.

So o leliima, lampa suudu e tele makko
waalata ko hubbude.

So o finii subaka ne junngo makko
seeraani e robine.

Do be kacittonoo haa sukaabe dido
naati ina njogii kaayitaaji.

Be calmini haa sadî joofi, be naamnii
joom galle.

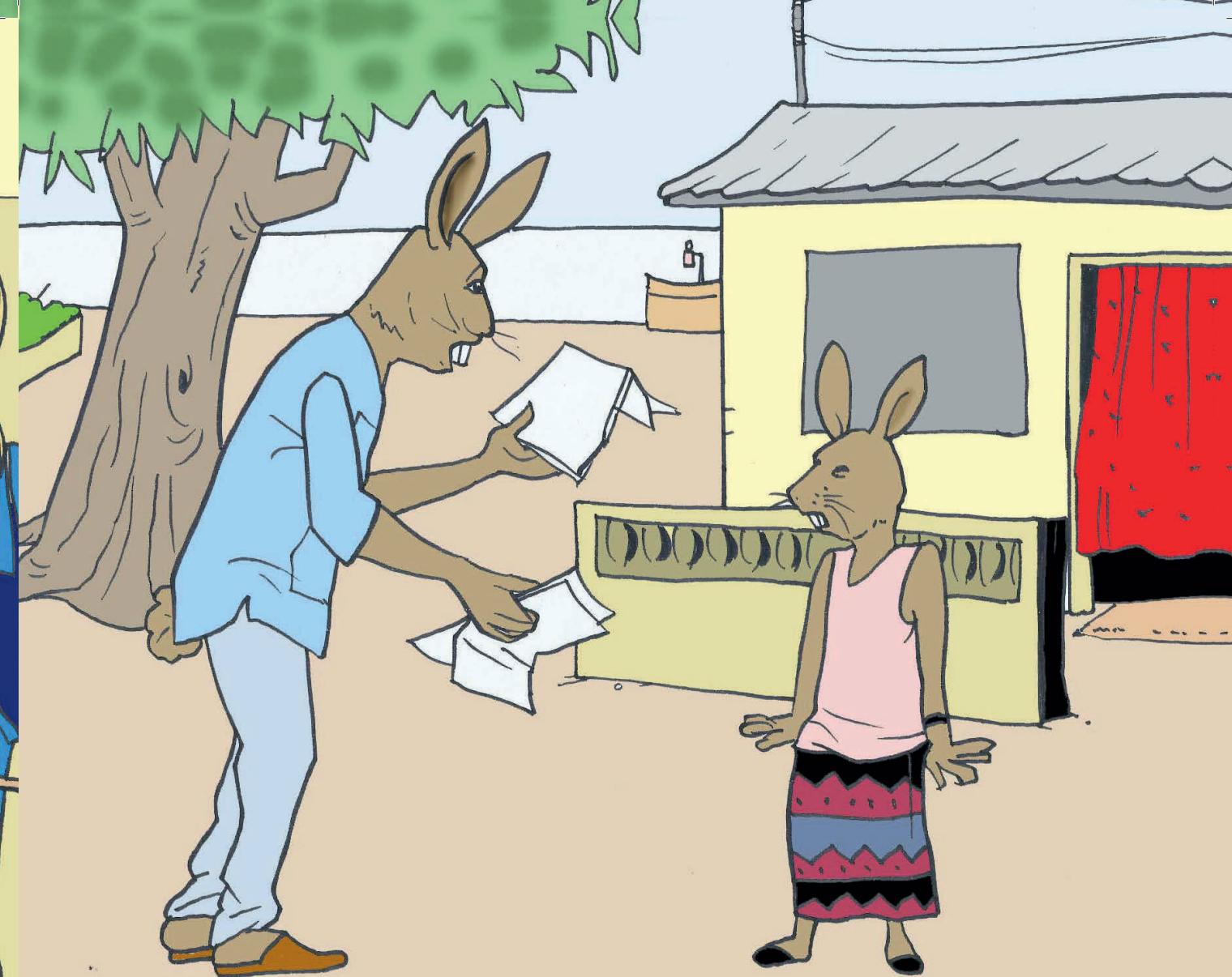

Baaba mum e yumma mum Jubbol
tiindii e mabbe.

Sukaabe dido bee, gooto e mabbe kala
weedi faktiir.

Nde o hebi kaayitaaji makko, beya
njawti.

O woni e janngude njobdi faktiraaji dii.
O fiyi junngo e hunuko, o yiili hoore.

Jubbul e Baaba mum ngoni e yeewtidde
e kaayitaaji dii.

No o yiiri yeeso oon, o faami won ko
woni heen.

Baaba mum Jubbul wi'i : « Kala ko
yimbe bee kaalatnoo, goonjdi.

Kambe fof be kawrii ko a bonnoowo
ndiyam e kuuraa. »

Jubbol yalti suudu ina ñirbinii, gite na
yoogi gondi.

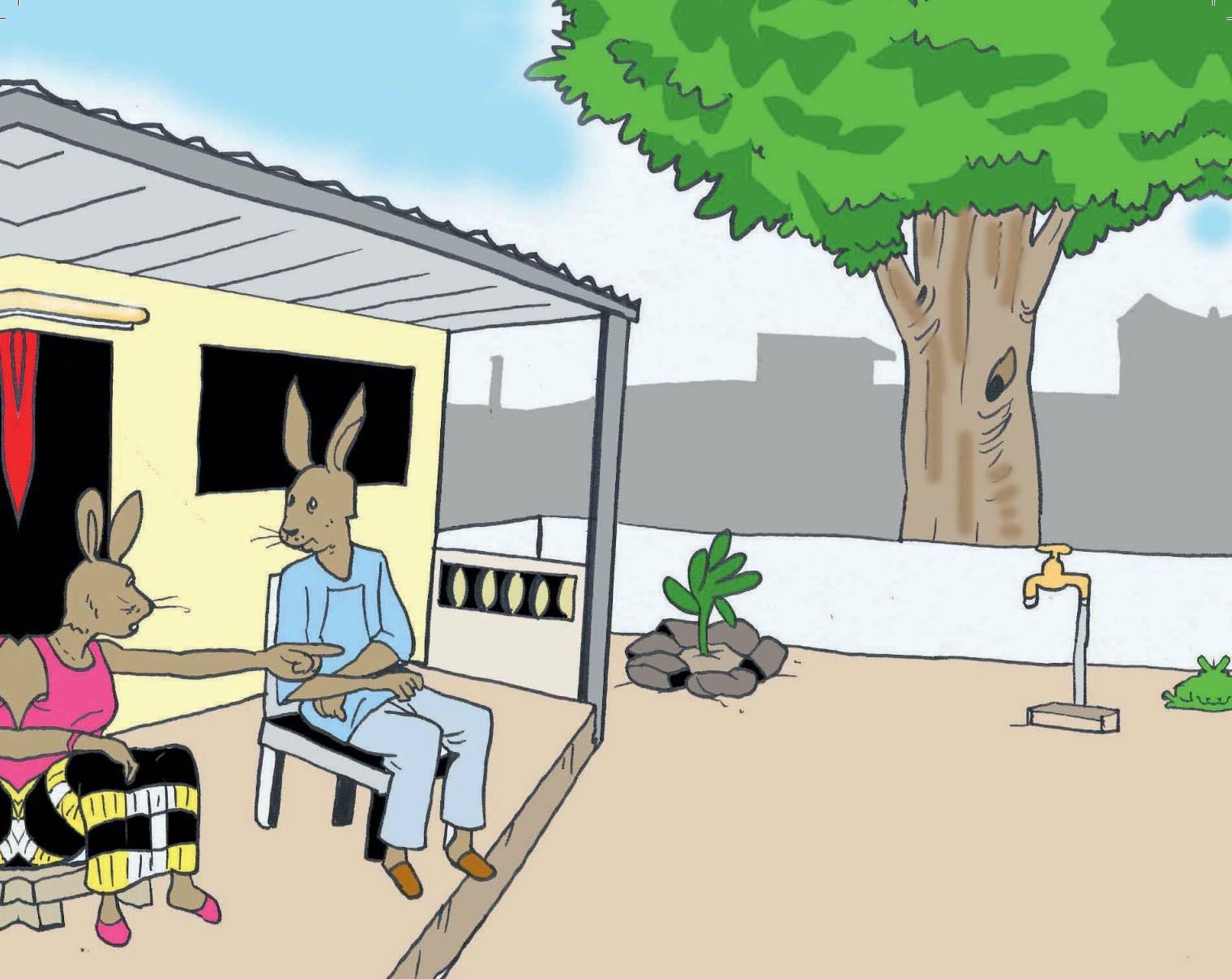
Baabiraado noddi joom suudu mum,
hono neene mum Jubbol.

Oon ari ina faayi sabu sikkitaaki won ko
Jubbol wadi.

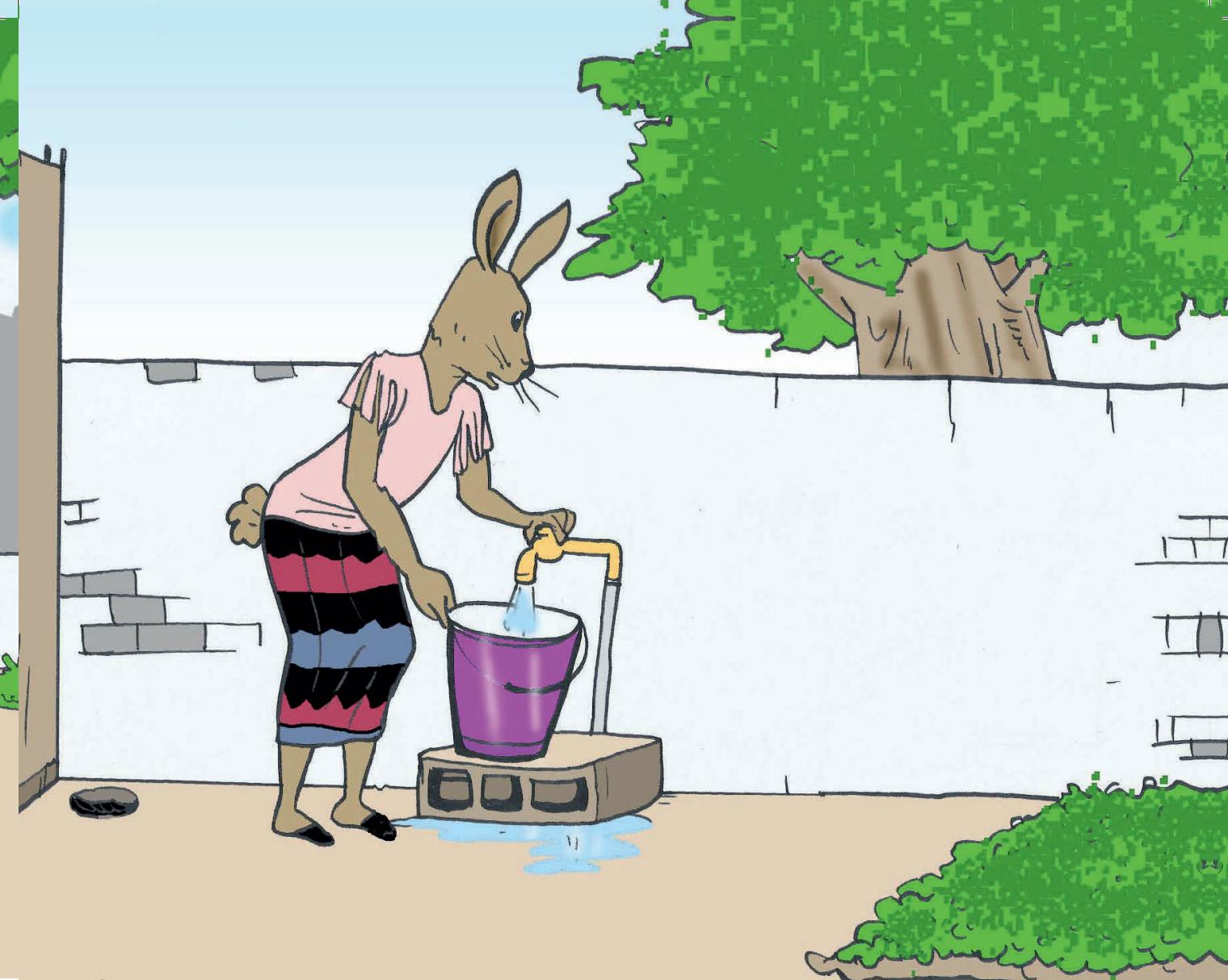
Neene mum Jubbol yottii, joodii e
fotooyi, hucciti e makko, hedtii.

Baaba mum Jubbol holli mo no
faktiraaji dii ceerdi nii.
Sabu humpaano mo wonde junngo
biyiiko waawaa yaltude heen.
Jooni noon, ko wadatnoo kam wadii
haa gasi.
So Alla jabii, so mi yobii, mido anndi no
mbadat-mi.

O noddi Jubbol yidde haalande dum
feere yettaande ndee.
Caggal hannde ko kanko kalfinaa
lampaaji dii e robine oo.
Jubbol anndii wonde ko o haalantenoo
koo fof ko goonga.
Duum holpii mo wonde ko tiidde hoore
yettini mo doo.

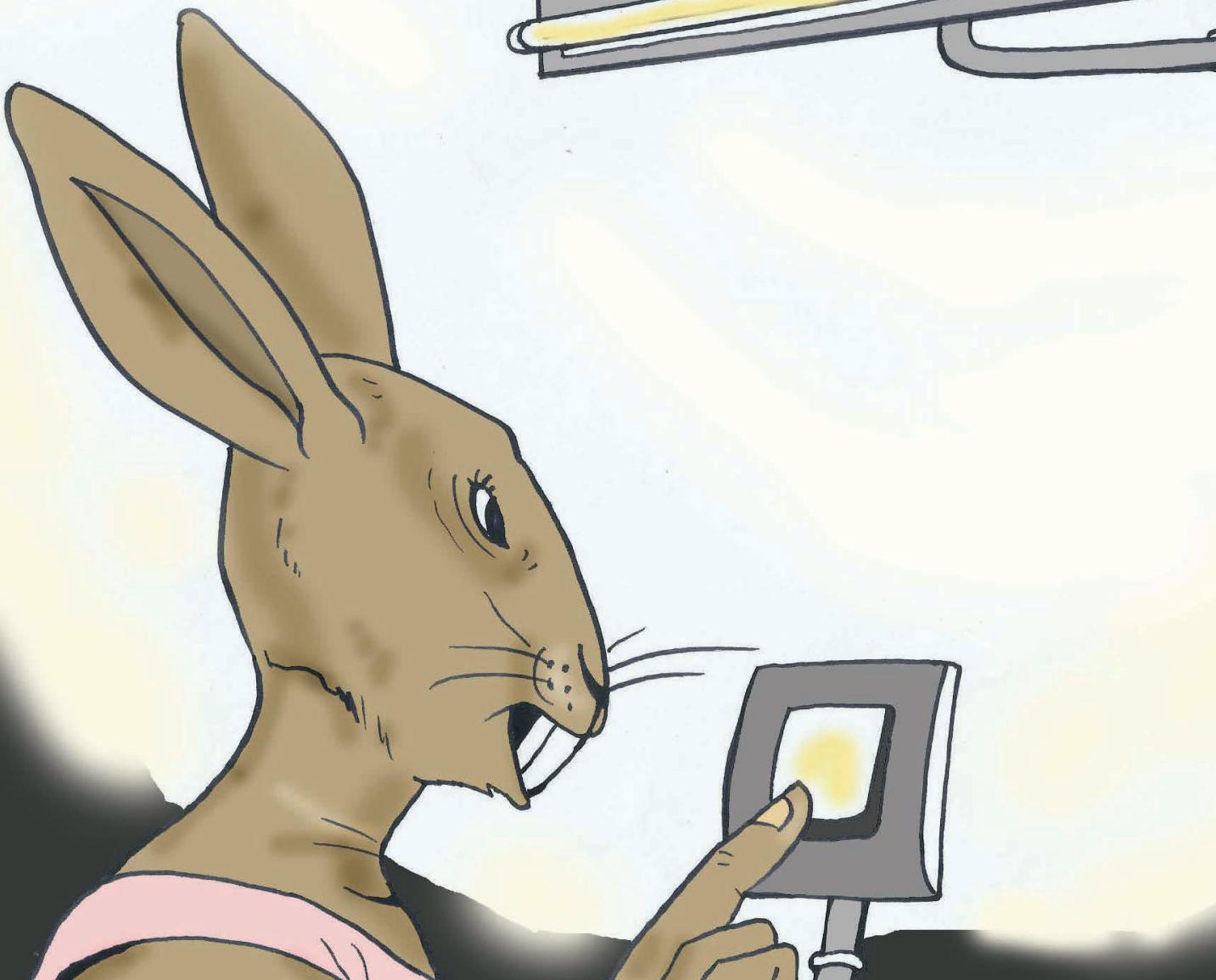

O anndii kadi ndeke kuuraa e ndiyam
ko ko yobetee.

O anndii tigi ko wadi koo junngo
makko iwaani heen.

Ndeen noon, Jubbal felliti daraade
no doole mum potiri.

So o finii, o yoogat barille haa keewa,
o soka robine.

Hade makko lelaade maa o suya
lampaaji dii kala.

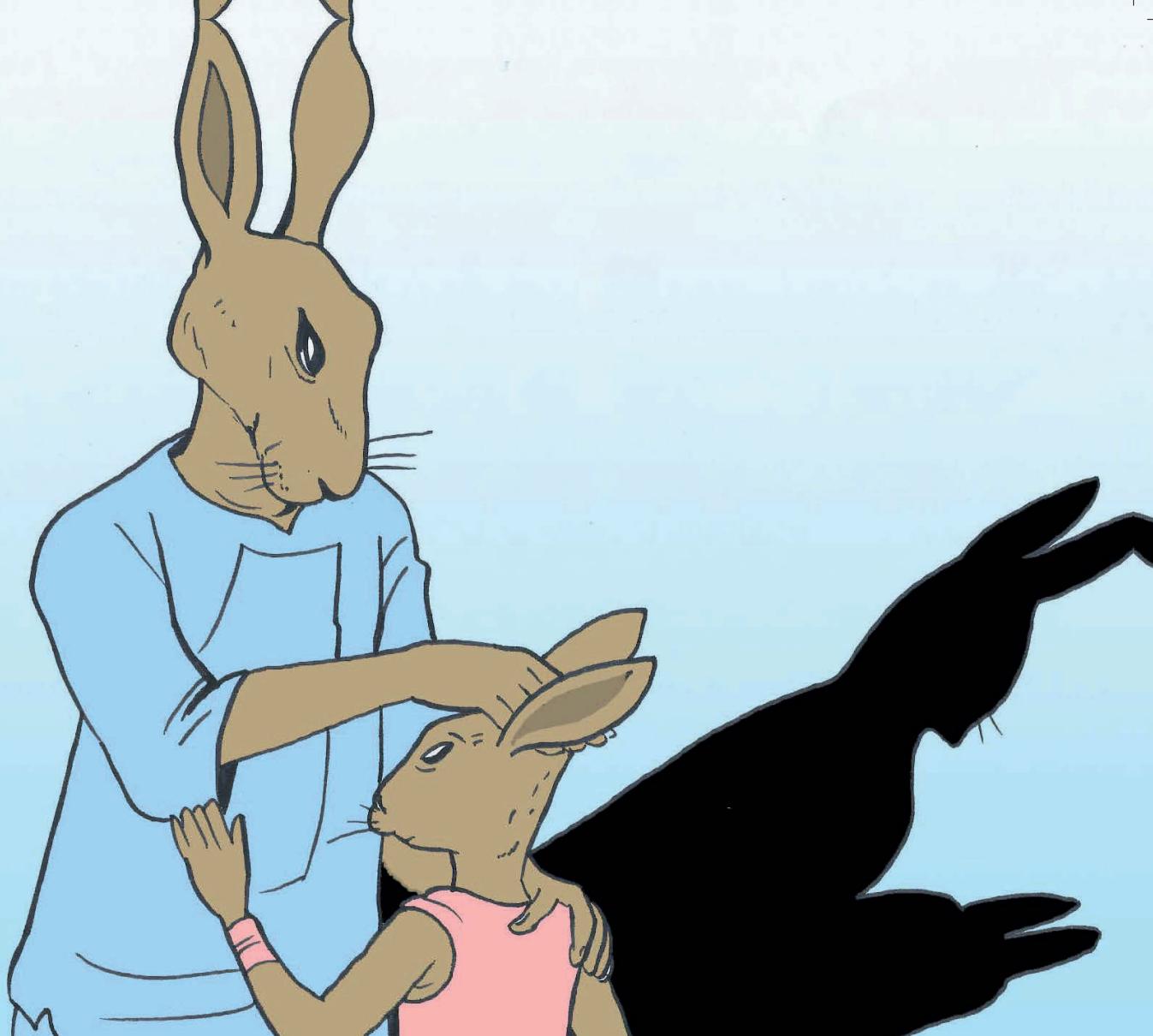
Jubbol woori noon haa faktiraaji kuuraa
e mo ndiyam ngarti.

Baaba mum Jubbol y'eewi loowdi faktiir
heen kala.

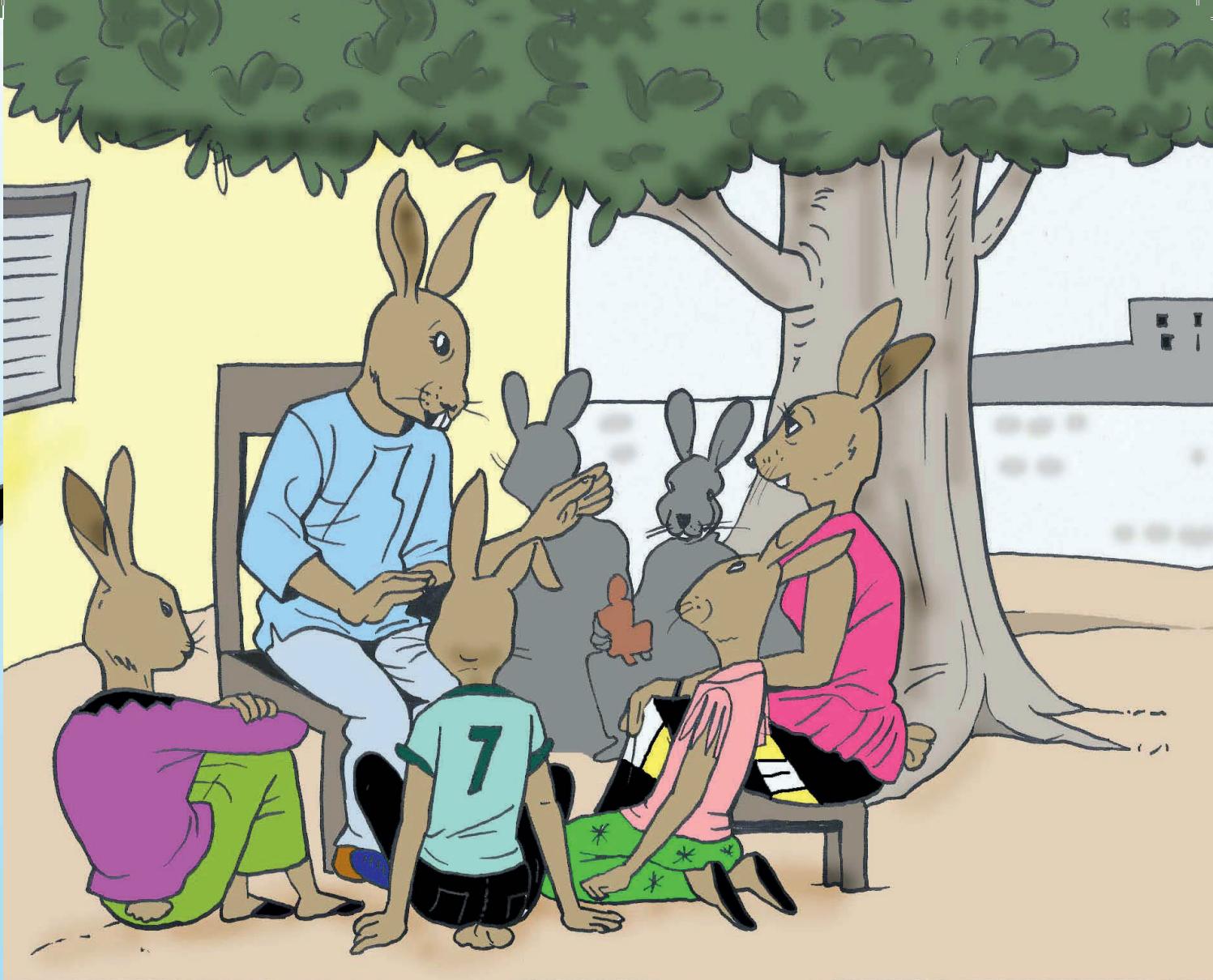
O noddi biddo oo, 6e tawi faktiraaji dii
ustiima tigi.

Baabiraado oo nodditi yummum
Jubbol, oon ari na faayi.
O naamndii mo, mbele faktiraaji e
ngol laawol burtaani.
O jaabtii dum alaa, dii buri nii seborde
no feewi.
Yummum Jubbal wi'i : « So a anndiino,
kaalaa ko adii jooni. »

Baaba mum Jubbol holli mo wonde :
« Ko heewi bonaama.
Duum ina jeyanoo e ko hadatnoo kam
faggaade kabirde keewde.
Jooni mi fuddiima suusde, maa mi waaw
mooftude huunde. »
Jubbol weltii noon e wasiyaaji Baaba
mum haalanta dum dii.

Baaba mum Jubbol noddi denndaangal
yimbe galle bee fof.

O holli ti tawde kuuraa e ndiyam ko ko
yobetee foti ko hisneede.

Gooto e mabbe fof burii anndude kala
ko hisi ko ko reenaa.

Doon be pibondiri daranaade kisnal
kuuraa e ndiyam galle oo.

Gannde kese

Boyi, Ngirja, Lella, sukaabe tato
jibinaabe to dowri njahiino teeru.
Be kaaldi dannaade hono no yimbe fof
dannortoo nii.

Gila be cuwaa yahde, gooto kala,
ina soomi huunde.

Ñalawma ðanngal jaggaa, be keblii,
hankadi noon be nanngii laawol.

Nde ɓe njettii teeru, ɓe njippii galle
kaaw mum Boyi.

Jamma naati, cukalel dewel addani
ɓe torso yo ɓe njaynoro.

Ngirja yetti lampa oo hubbi tan,
suudu fof yaynii.

Ba futtini gite, ba ronki anndude ko ba
haalata, sabu kulol.

Weetii, ɓe mbi'i yo ɓe njahndoyo seeda
e leegal ngal.

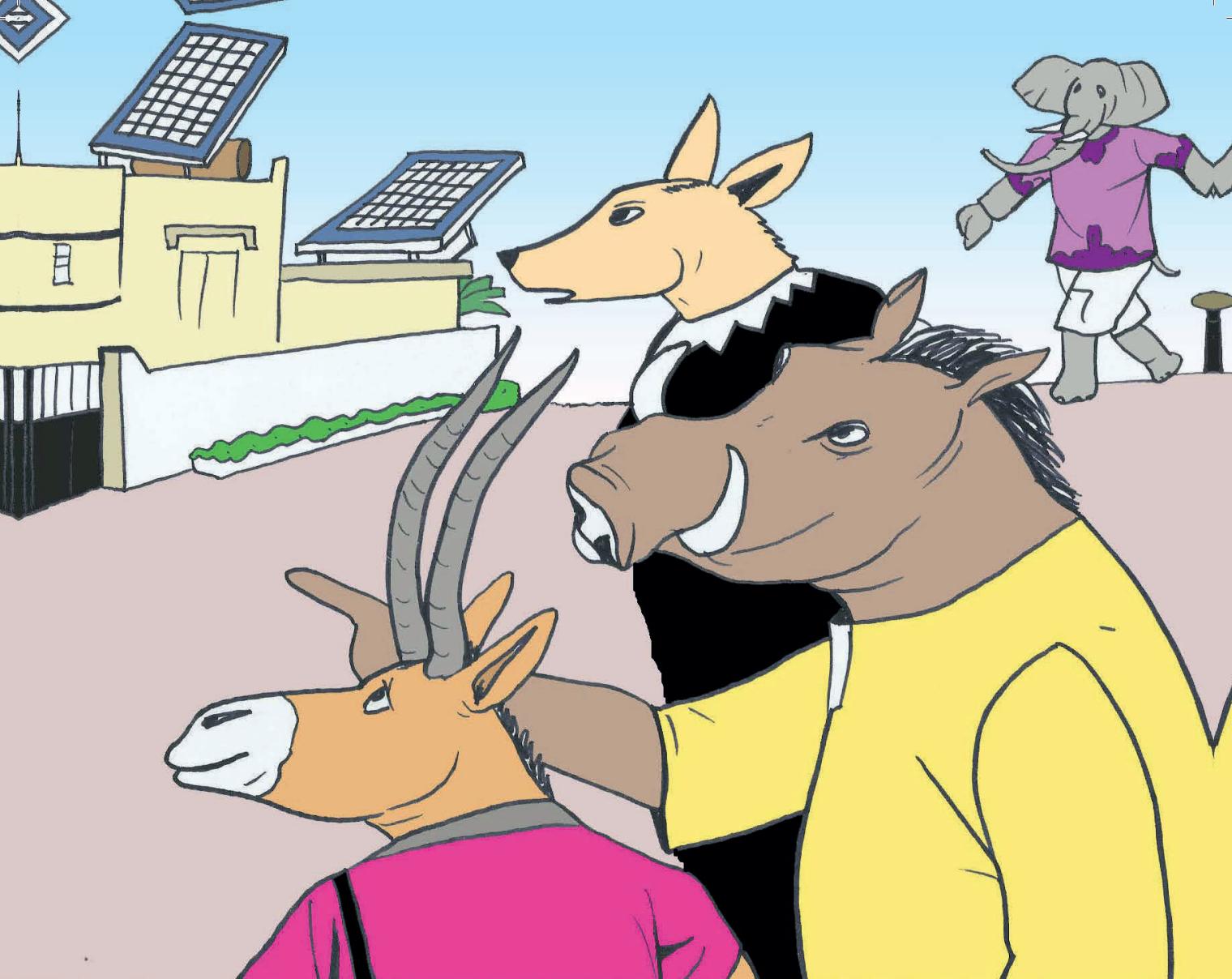
Be njalti galle oo tan, ɓe nji'i ledde
kabbaade fiiluji.

Be njawti seeda kadi, ɓe cooynii poto
lampa ina hubba.

Boyi hooynii haa juuti, wi'i kooni ko düm
haawnii sanne.

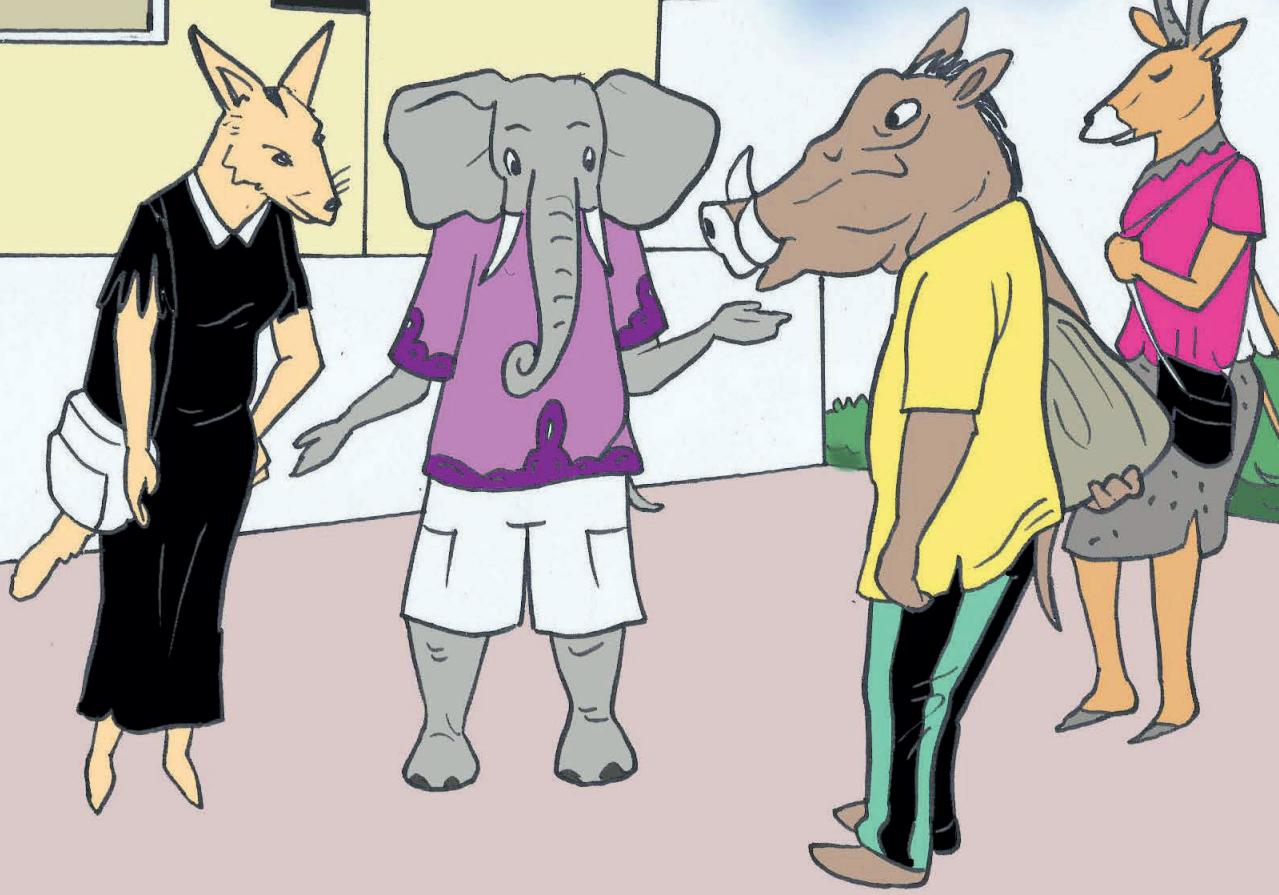
Be ndarii ko juuti ebe mba'i no najbe nii.
Nde naange fuddii wulde, be y'ettiti
laawol hibbitaade galle njaatige.
E gartal mabbe, be cooynii galle gooto
jooddo, teeldo.
Lella wi'i : « Njahen ndaaroyen oo galle
jooddo, haa laabe-den. »

Be yeewi banngeeji fof, galle oo
jokkaaki kono na hubba.

Do be ndarinoo e takko hubbeere ndee,
tan Ñiiwa ari.

Ba salmini be haa sadì joofi, wa'i no
jahoo wo nii.

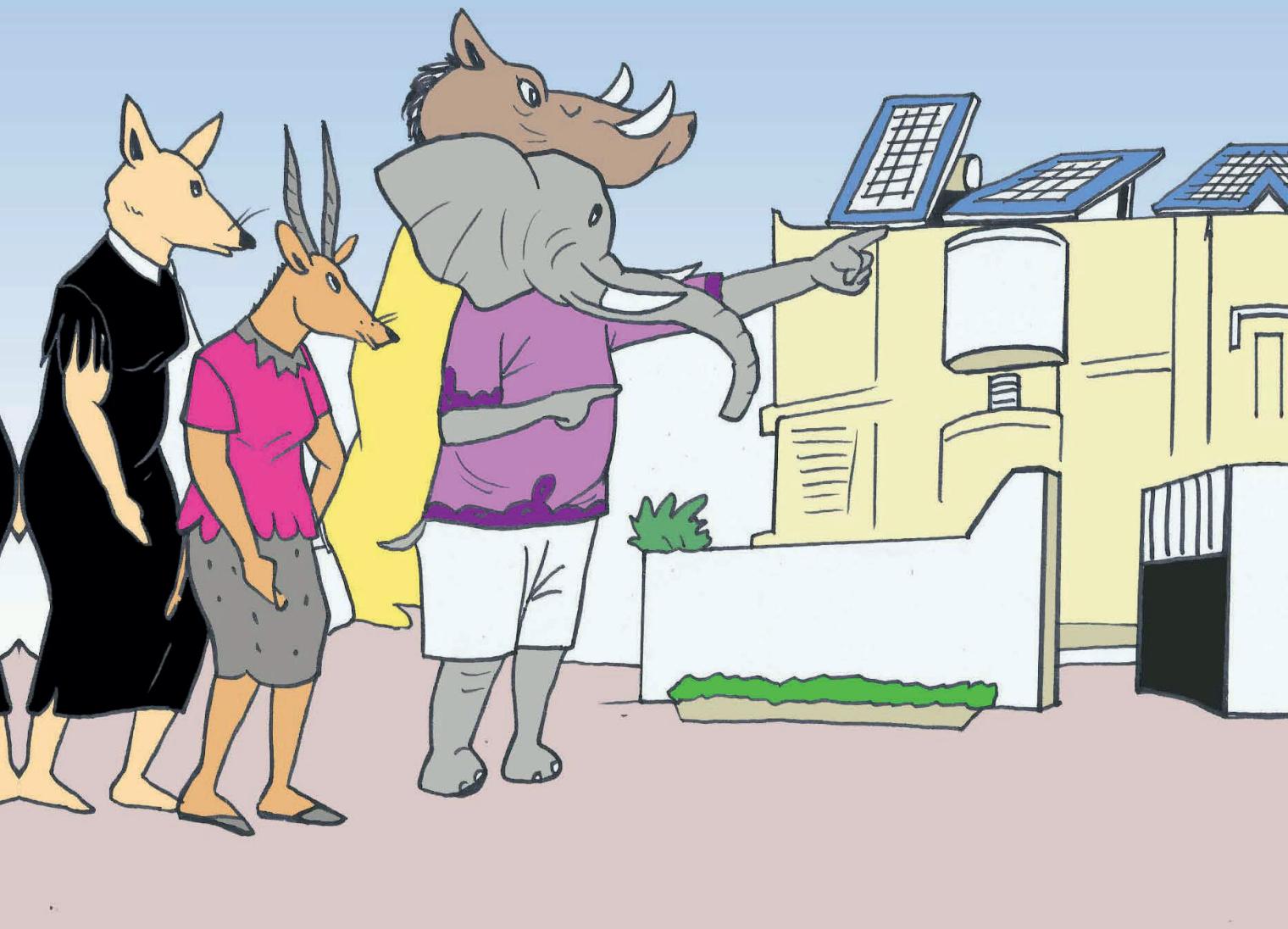

Boyi wi'i dūm : « Kaaw Ñiiwa, miden
njidnoo saggiteede seedā. »

- Mbaar, mido waawi saggitde on dee,
kaalee mi hedoo.

Ngirja wi'i : « Minen ina jaaki min ko
hubbata oo galle. »

Ba wi'i : « Kooynee, nji'on ko woni koo
dow hubeere ndee.

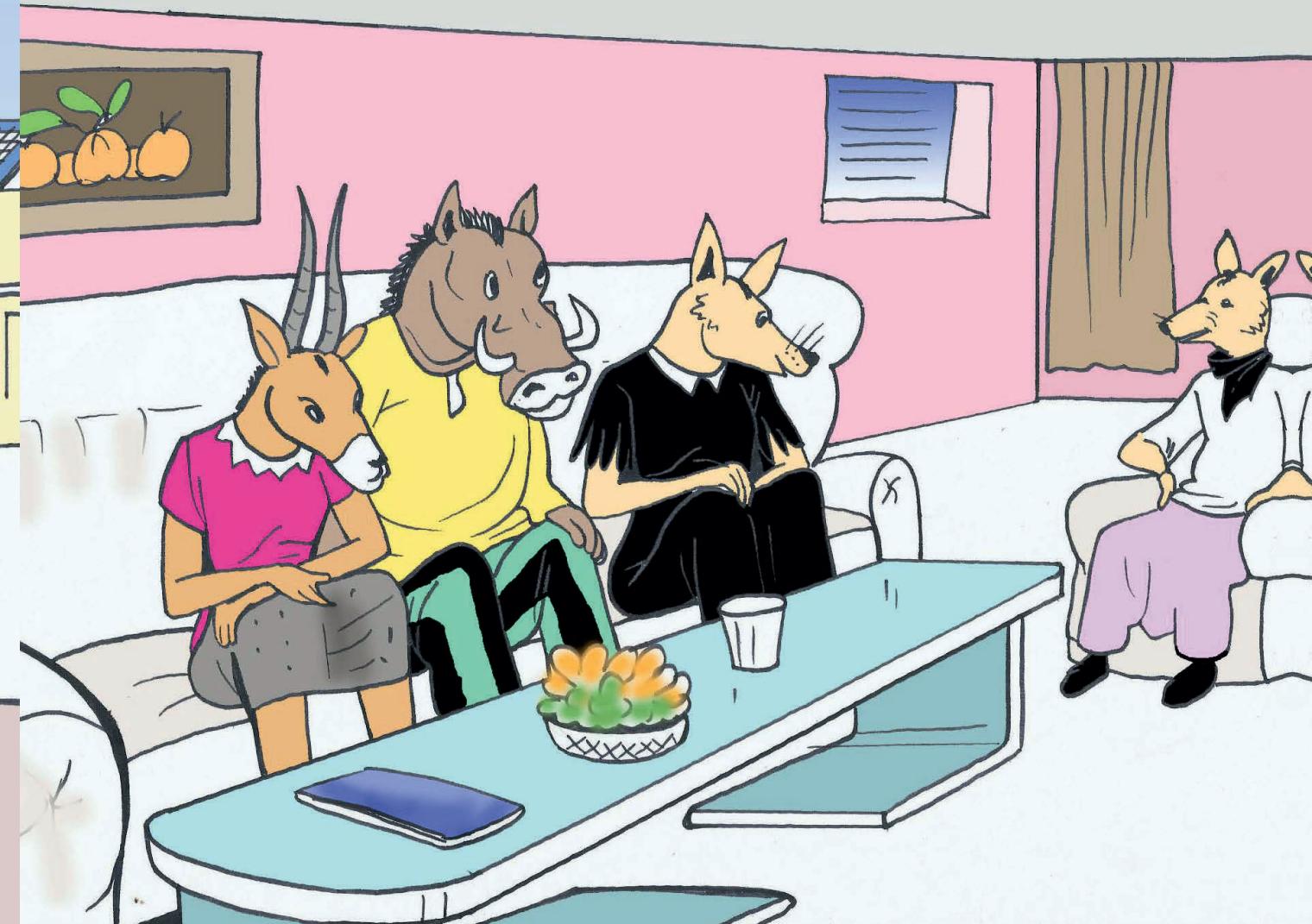

On njii'ii dee alluuje mawde gonde dow
hubeere ndee ?

Alluuje dee mbadi ko weeruji poodooji
cereeli naange.

Masin goddo nana nder hubeere ndee,
wadta dum kuuraa.

Masin oo sejondiri ko e fiiluji nawooji
kuuraa oo. »

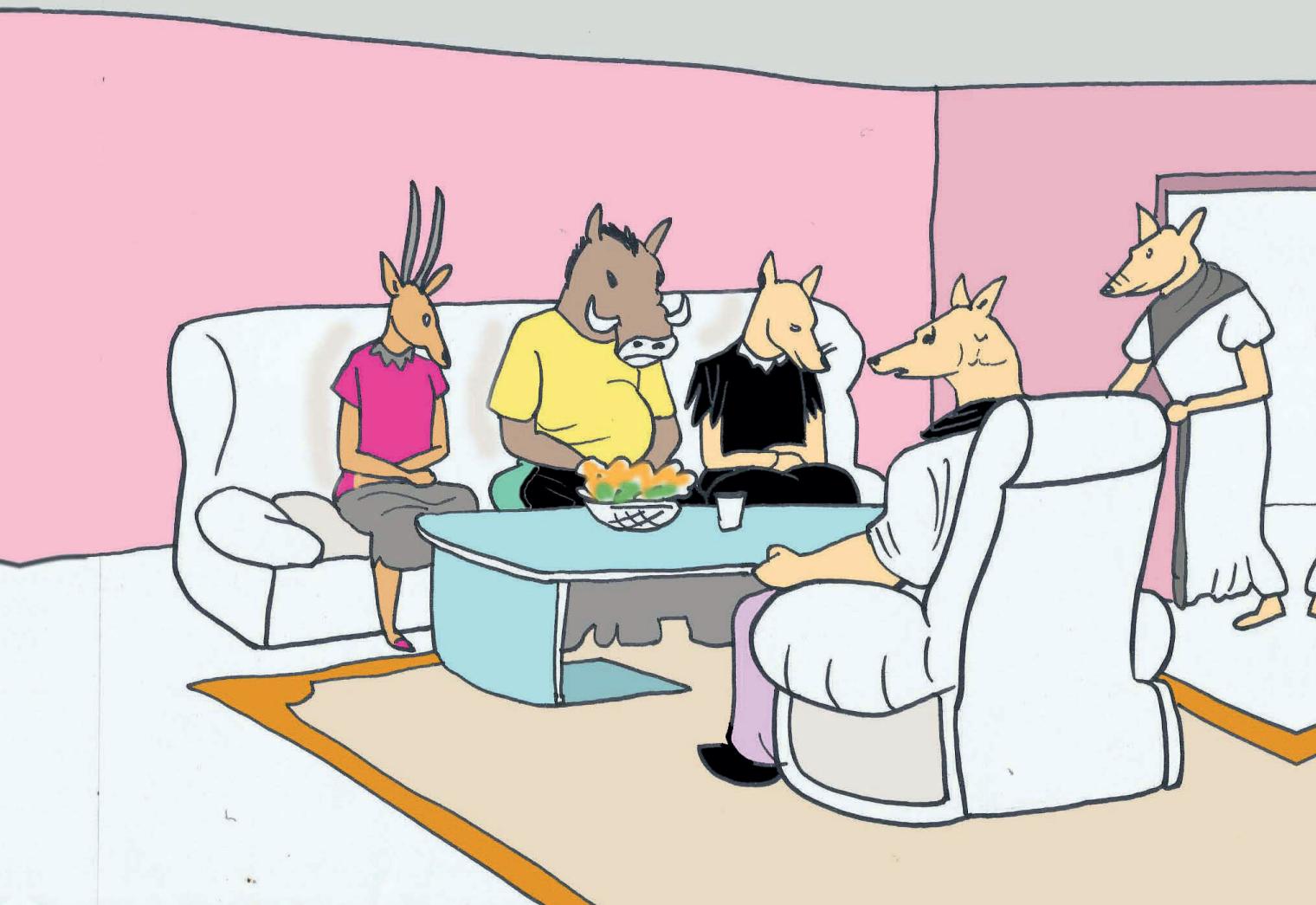

Lella deȳyi haa juuti wi'i : « Ndaw ko haawnii, haawaani Alla. »

Ngirja e Boyi ndonki nii jaabaade mo sabu kaawisa.

Be ndarii haa booyi, be pelliti hootde to njaatige mabbe.

Nde be njettitii, njaatige mabbe naamnii hol to be njahnoo.

Boyi jaabtii, wi'i : « Dawnunoo min dee
ko ittoyde kumpa. »

Ngirja wi'i : « Nanalla mawdo addi min
gaay e teeru. »

Lella hebbitii wi'i : « Wadii heen noon
ko min puddii yiide. »

Ebe kaala be njoofnaani haa gorgol
mum Boyi naati suudu.

O salmini ɓe, o fawani ɓe maaro e liddi.

O ɓadini ɓe ndiyam njareetedam,
kam e coodordam fof.

Be ngottii haa ɓe kaari, ɓe njartii
ndiyam ɓuuɓdam.

Gorgol mum Boyi ɓadini furna, waddi
heen warga e suukara.

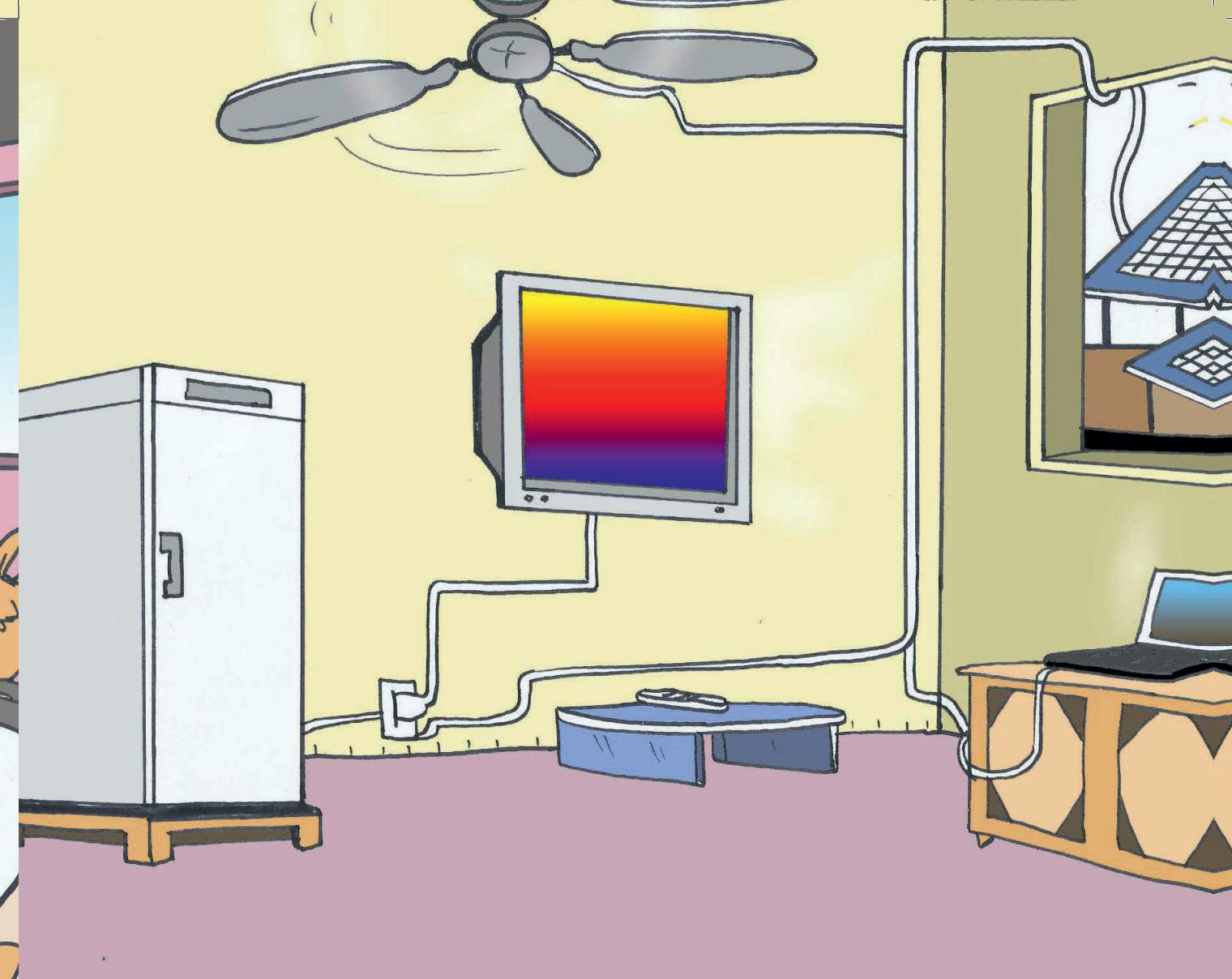

Ndeen be ngasnii ñaamde noon,
be penji yeewtere hankadi.

Doon tan Gorgol mum Boyi naamnii hol
to be ndawnoo.

Gooto e mabbe kala siimti ko yiinoo koo
hannde.

Gorgolaajo oo hebbitii wi'i : « Onon
kay, on ñallii yahde hannde. »

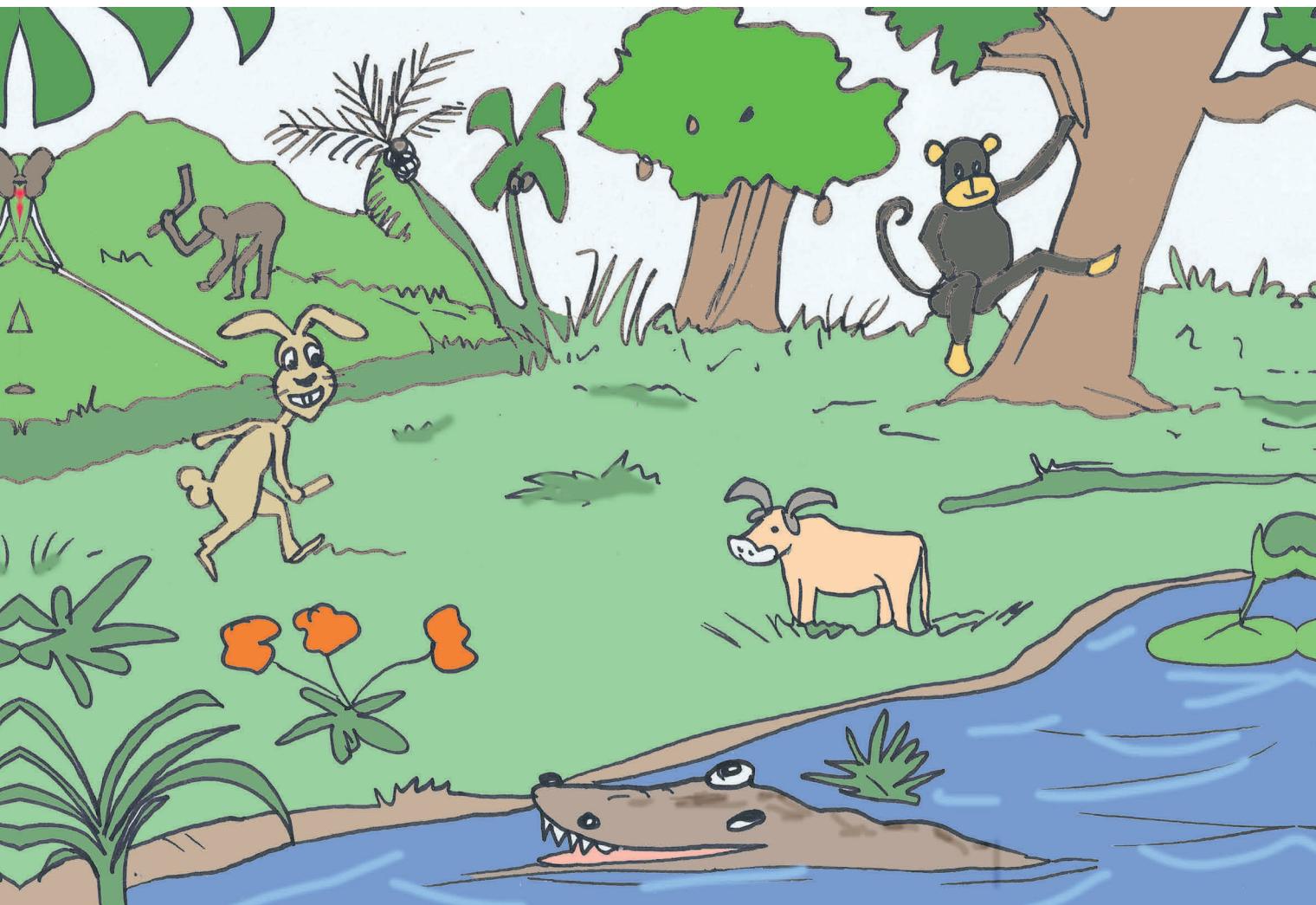
Boyi wi'i : « Gorgol, duum fof ko
yidnoode seerde e kumpa. »

Ngirja jali haa tallii, wi'i : « Miin kam mi
dañii ciimtol. »

Lella anndini be wonde teeru ina seerti
e gure dowri.

Danngal maññe hollii be wonde ko
ganndal woni fof.

Golle ceedu

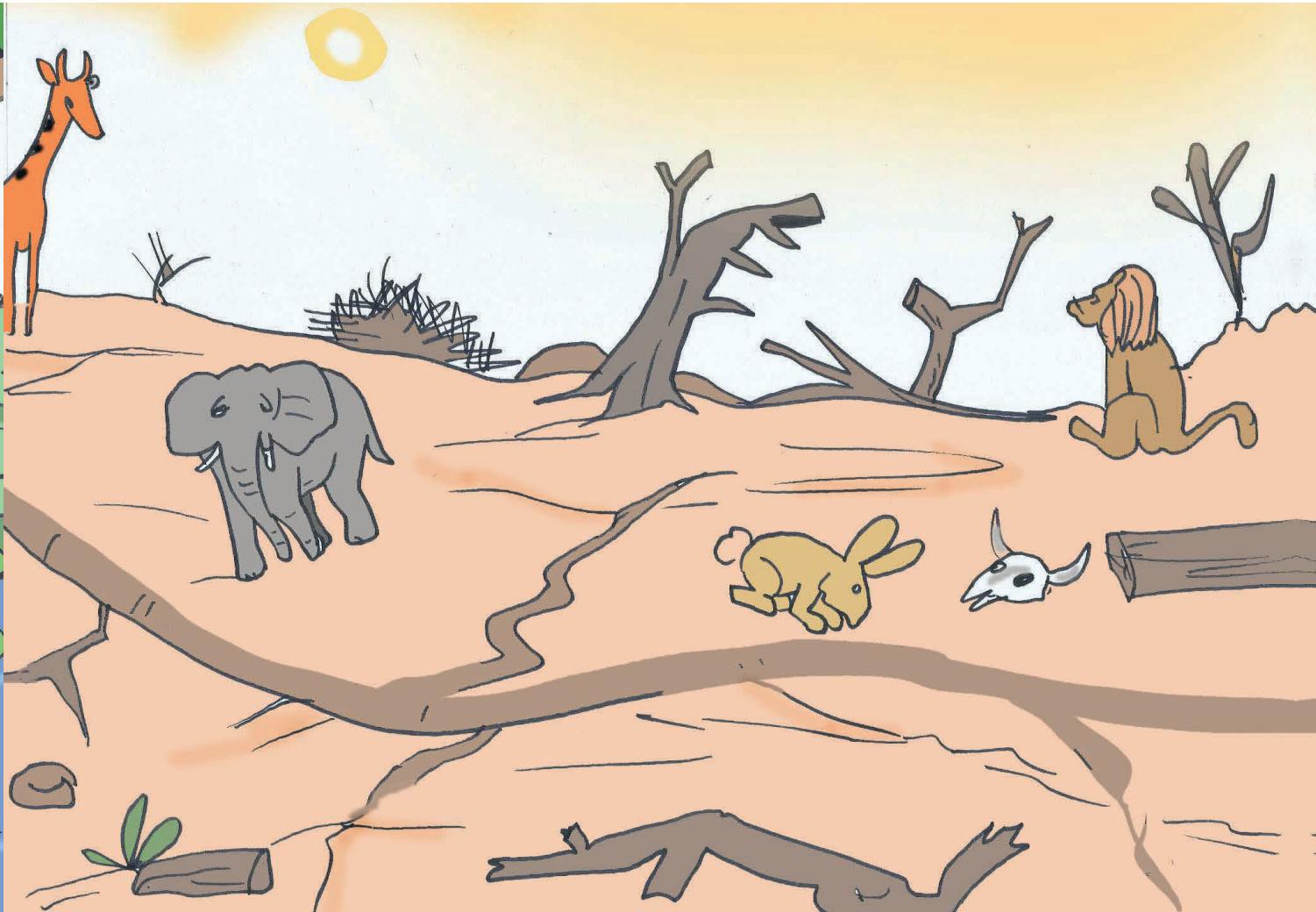

Diiwaan gooto beldo hodde nana
e nder leydi Feetere.

Demal e ngaynaaka fof ina njabi e nder
leydi ndii.

Kala ko neddo aawi doon fudat, yeñca,
soñee haa heewa.

Maayo ngoo ina heewi liddi, ko cahu e
njudu tan.

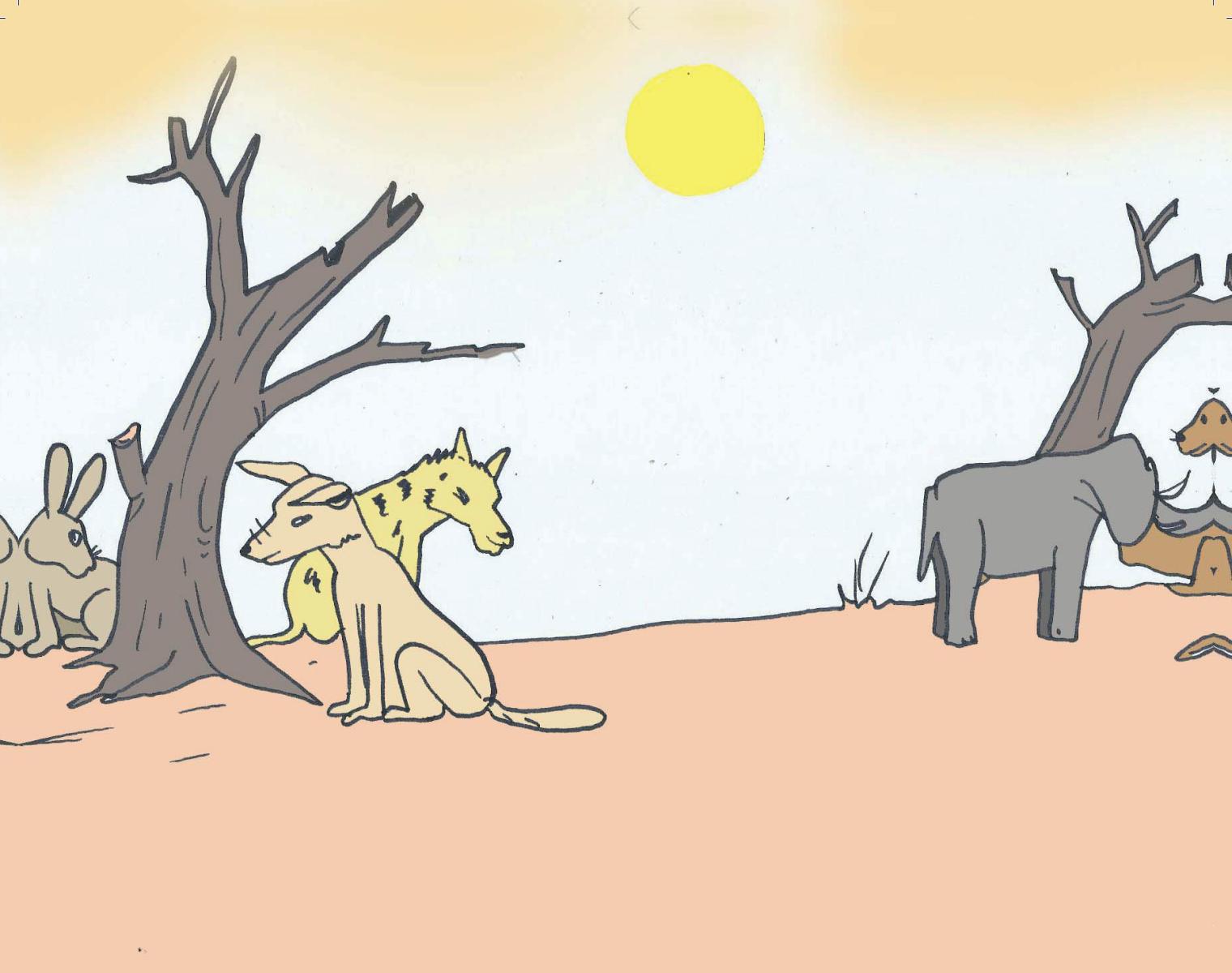

Yimbe ina njahondira, ina mballondira,
gooto kala ina teddini banndum.

Be nguurnoo ko e dow mbelamma
duumiido mo alaano do haadi.

Wadi sahaa noon, yooro bonngo yani
e nokku hee.

Yimbe bee ngaani, nde tawnoo
nganndaano musiiba baado nii.

Ko ñaametenoo sadti, alaa ko haali
noon ndiyam kam.
Hankadi, ceedu mawnii, ledde ngolii,
kullon duhiima mbooyi guldo oo.
Hay huunde suusaa wonde boowal,
sabu henndu mbooyi wulndu.
Heege e domka kanndiima, do dogee
wadii, do fayaa alaa.

Jeeri e waalo fof njokkondirii, kaake
keydii, lorlii, tampii.

Eggirlooji ndewondirii, balke njeewii,
durngol alaa, ndammiri hawjii, aynaabe
ngaanii.

Ngaynaaka hedditiiima e jaabnu-ndadndaa
walla tampaa umminde gofiidi.

Saretaaji bamdi ndawa gila sukaba haa
hiira nde yimbe njara.

Mawbe e sukaabe ñalla joodaade e
gure jeewde, daminaaki ñaamde.
Doon woni do bottaari lomtotoo
hiraande, gooto fof e hoore mum.
Subalbe mbadtii takkaade ñore,
ina njiiloo liddi di nji'otaako.
Maaje korii, caalli njoorii, liddi ustiima,
laade njoofii, awye yeeñtii.

Gila weenndoogo cubballo jola e maayo,
joofta tawa addaani.
Pale makka kelaama, ñaayaama,
pataas asaama, hay huunde heddaaki.
Njeeygu yahaani no feewi, nde tawnoo
ngalu nguu woodaani.
Hay ko yimbe bee njeeyata koo ne alaa
no wa'i.

Alaa fof jeeyoowo haa yobee coggu
moyyu, sabu kaalis alaa.
Hay subalbe nana kooynii e takko
maayo, ina mijoo.
Maayo waqtii yeewde, sabu awaaka,
alaa liddi, hay boolummbe ngullaani.
Gawirde kala yeejtii nana liirii
e caaleeje, ellee hudo.

Rewbe wuurnoobe liddi kecci mbaatii
sakkorde yabooy walla bunaa bolo.
Diftuli e indeele ndadondirii,
danle keewii, nde tawnoo sooño yaajii.
Kala wuurnoobe e awo, ngaynaaka
e ndema cabbiima e neldoobe.
Sagataabe danniibe na neldira jamma
e ñalawma, kono nafaani.

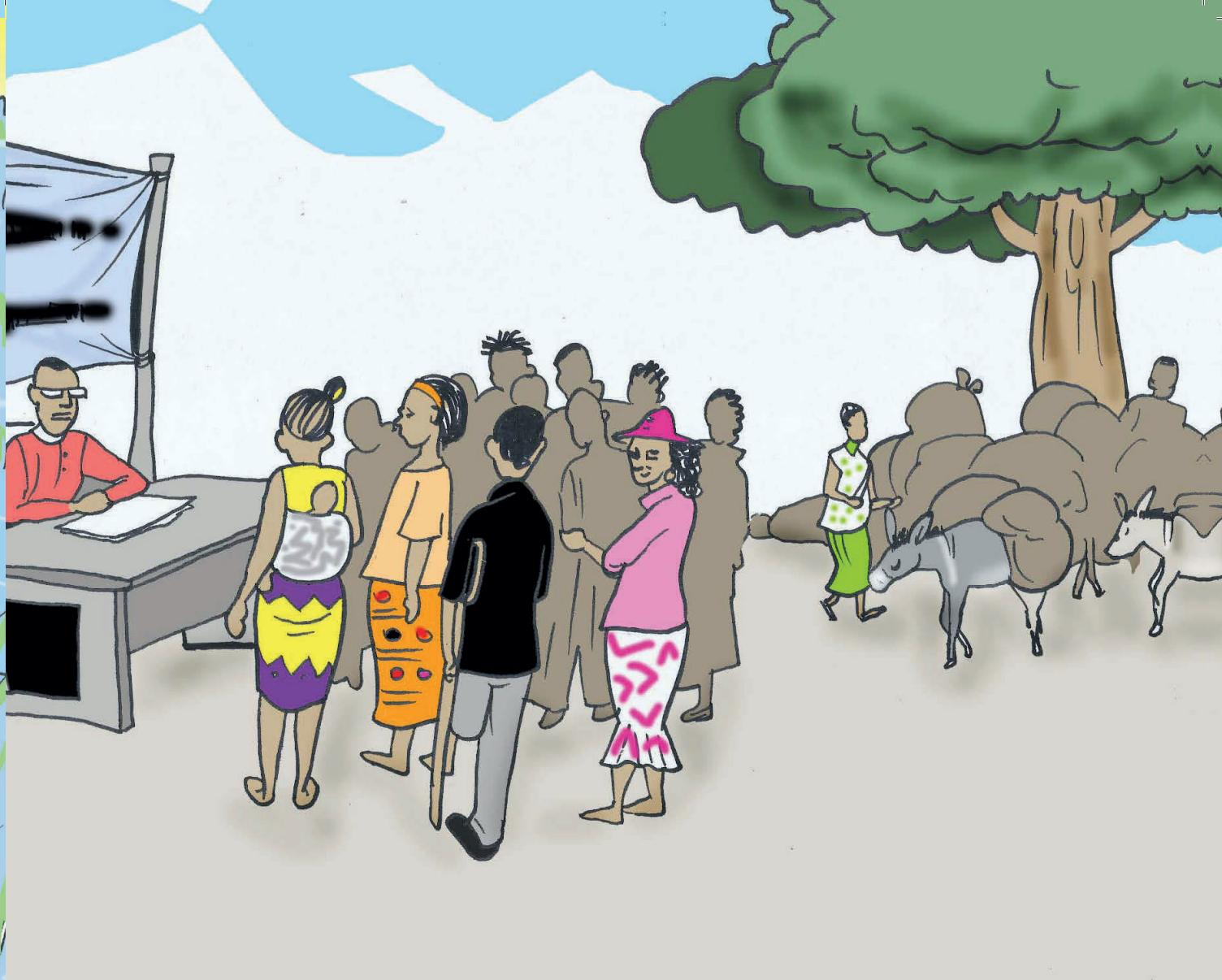

Sukaabe kala danniima, hedditaaki e
gure dee so wonaa rewbe.

Yimbe bee enndiino remde maaro
ceedu, kono alaa ko nafi.

Dawol gila subaka haa naange muta,
yimbe ko yuriibe.

So tutiri maaro gasii, remoobe ngonta e
yontondirde jarnugol ndiyam.

Gese puđdoo benndude, sukaabe
hiwoobe e colli na mbadda adaa.
Hade coñal nanngeede, tawata ko burbe
tampude bee, mbađtii ñaamtaade.
Balde seeda pawoo heen, be ndimnda
saakuuji, ebe njobira engere.
Hakkille kala demnoodo deeyataa so
wonaa nde o yobi.

Joom'en jawdi ngofiindi mbadta
soodoyde joowe hudo maaro yoorko.
Aynaabe nana coorii kolaade, ina
ndimnda baalaaje e taggi hudo.
Bee heen, njeyii kudooli gese gila
coñaani, heddiibe bee njaabnirtu.
Ndeen hudo maaro hokkirteno, kono
jooni, wadti ko yeeyeede.

Sifaa golle fof wadaama, kono ceedu e
dillere mum cippirtaako.

Yimbe e jawdi kala ina tampa haa
damtindoo nguurndam.

Dadde e ceedu na naamnii golle
gondude e muñal.

Kala mo darii heen haa dadsi,
oon libii mbir tiiddo.

Golle ndunngu

So ndunngu ruumii, jam koy ara,
ndunngu juumel alaa gaño.
Denndaangal tagoore ndee ina hatojini
e ndunngu sabu bure mum.
No huunde fof yidiri dum nii, ko noon
heewiri golle.
Gila ndunngu araani, remoobe keblat
gese, eggunoobe peewtinat cuudi.

Maa gese lewee, nduujee, kudooli
ndatee, nduppee, haa laaba.
So ngatamaare waalii tobde, ηookaali
paabi kada yimbe nande.
Joom'en jawdeeble kuudanoo yiiloyaade
ndammiri ndi joftaano e bekkal.
Sukaabe keedta e njilawu pucci,
kabbugol masinjaaaji e peewnugol aawdi.

So dawol yontii, gooto kala ina anndi
gollal mum.

Mawdo galle fecca yimbe bee,
bee ngona aawoobe, beya soggoobe.
Sukaabe heddiibe bee keedta e
peewnugol galleeji, e addude ndiyam.

So a yahii wuro na'i, nji'aa aynaabe
fuddiibe golle.

So sahaa heedii, borti e gooleeje nana
paltee hade muynoyde.

So jawdi biraama, aynaabe nduppita,
takkoo beeli e caalli.

Huunde e jawdi weernoo e karaaje,
keddiindi wona e folde.

Agaabe nana njoodoo les caaleeje ina
cabbii ndawraandi e kosam.

Be pubba, mbakkoo taggaaji e rajooji
mumen, ngabboo jawdi.

Mawbe rewbe bee kuccana wulnude
kocce biraade subaka.

Sukaabe rewbe na lawya lahe,
beya na njonka kosam.

Nde beya ngasnata yuppude kosam e
lahe tawata ko nebbam deftaama.

So rewbe dawoobe jeere bee pokkitii,
boomi dii beta gawri.

To daande maayo, maaje killiniima,
caalli keewii, ilam ilii.

Liddi naatii, ilam mawnii, cambaleeje
nana taccee ; saakitaaji na cañee.

Yah-ngartaa ina heewi banngeeji fof
sabu jinndeende.
Ilam mawnii, kulle ladde njookiima,
duhiima e pomaale maayo.
So be ndañii liddi, heen huunde
ñaamee, ko heddii liiree.
Rewbe kubba jayne, njonnga
barmeeji ; lawya liddi loowa heen.

Lacceeje e liddi cahee, tummbuli caree,
worbe taaroo lahe.
Mawbe rewbe na ceernda liddi
defeteedi e liddi jeeyeteedi.
Cente cente rewbe ndoondoo cengele
liddi, tiindoo gure jeeri.
Rewbe fulbe ngara cippal subalo tawa
ko horde e horde.

So takkusaan juulaama, laade tacca
maayo, sukaabe tiindoo ilam.
Hawriti aynaabe na tiimi ɻoral, daade
ñaañooji na ceeka weeyo.
Meenaali borti e boti kawrita e kuunaali
gooleeje, punndi jokkondira.
Aynaabe na paltoo boton, mborton e
gooleeje hade koontude.

Mawbe subalbe tellina saakitaaji di ɓe
taccii, ñallini e naange.

Geey'e njuulee, laade joofta, keesuuji
yeeñnee, kiraade ndeftee, sukaabe
pinndinee.

Kala lelotoodo ina daminii ummaade
awyoyde baaba mum weetndoogo.

Oon sahaa kala do njah-daa tawataa ko
yimbe nana e golle.

So demal yontii, remoobe nduttoo e
peewnitgol jale e masinjaaji.

Goomuuji di baabiraabe cosnoo dii
pudditoo golle godde ceertude.

Bee ina ndemra masinjaaji, bee ina
nduuloo basaale, na ngaawtoo.

Sukaabe heddiibe bee ngona e
riddondirde e nder gese.

Denndaangal golle yimbe mbadata
ndunngu ina noddi diisnondiral yimbe
renndaabe bee.

Ko noon ne kadi de naamnorii pellital e
nuundal.

So wi'aama ndunngu ruumii, jam koy arii
ko ko selli.

Nde tawnoo ko ndunngu tan dañi wi'eede
alaa gaño.

Ngesa kulle

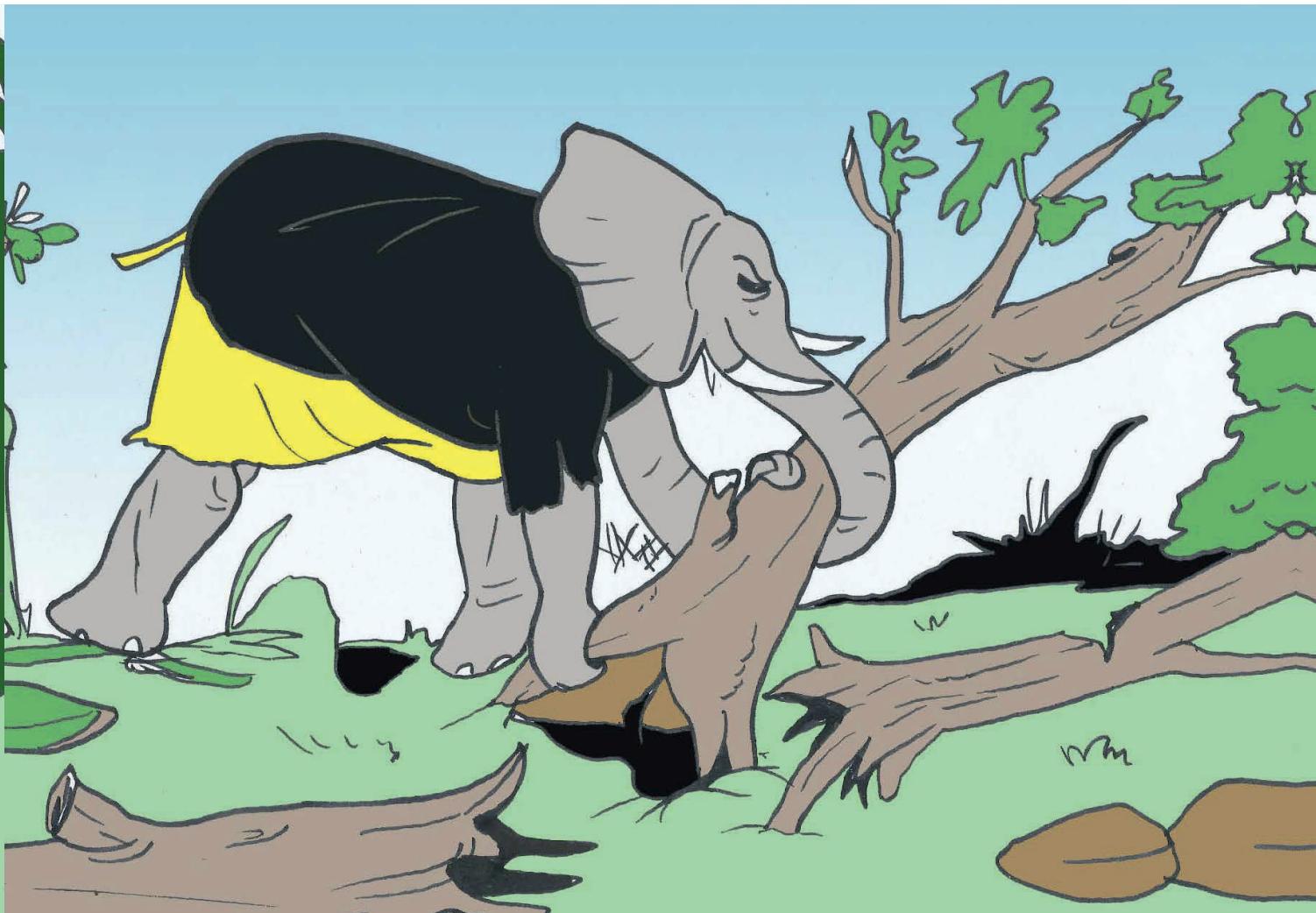

Kulle meedii hawritde yo njabbu ngesa
ñebbe so ndunngu yontii.

Nde ndunngu faandinoo, Mbaroodi
noddi kambe fof batu galle mum.

Kambe fof be nanondiri hade ngesa
remeede ko maa feyyee.

Goomuuji ndarnaa, kullel kala halfinaa
gollal ngal waawi wadde.

To bannge fey'ere, Ñiiwa wi'i hoto
wadde e hay gooto.

Ba fini subaka, ba lewti gesal mawngal,
hurli gallol ngol.

Hade kootol mabba yontude, ba feri
damal, ñakki heen koocal.

Mbaroodi fini subaka, yahi toon
yeewoyde golle badaade dee.

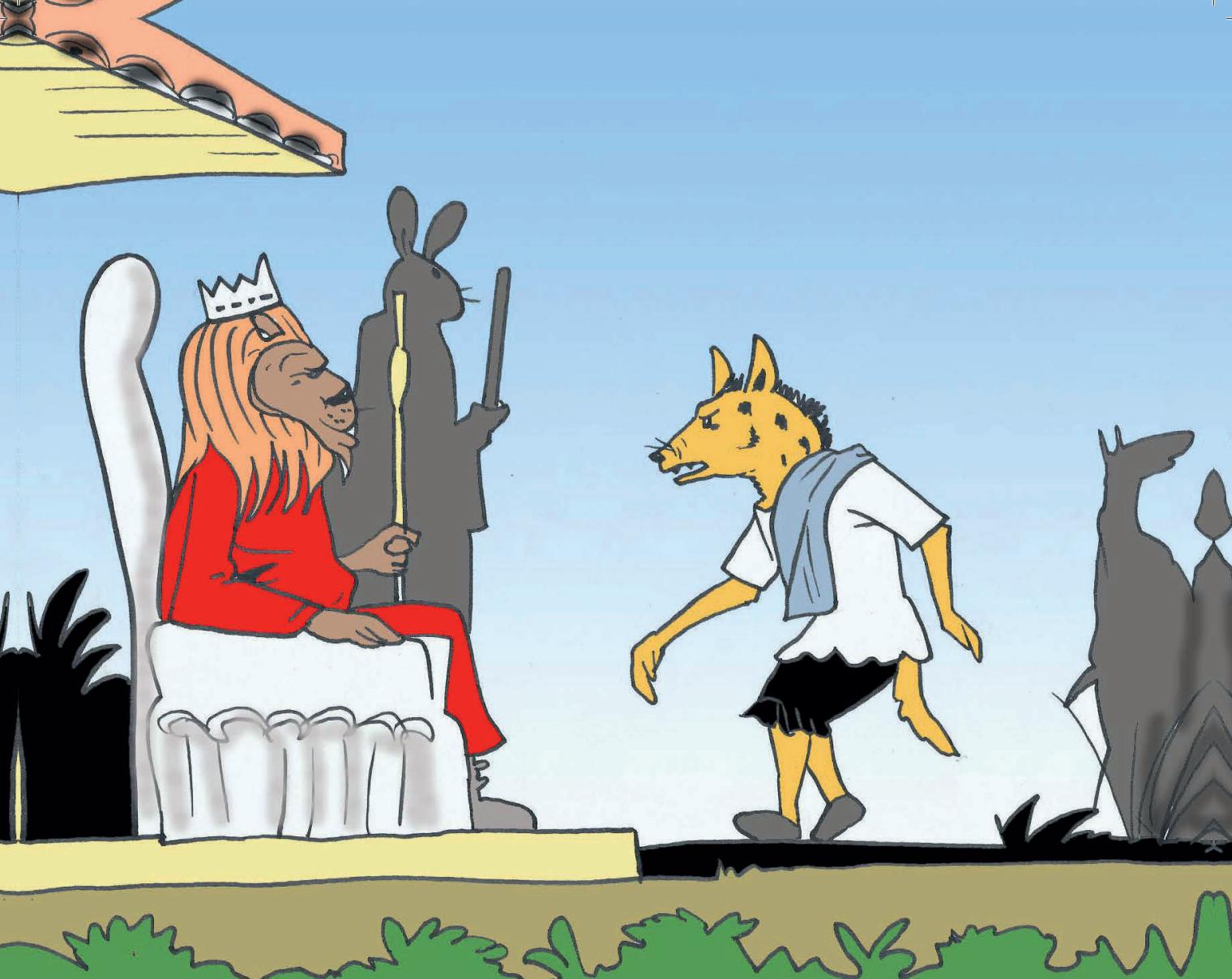
Balde seeda tan pawii heen, tobo tobi
haa beeli tudi.

Ñalawma aawre jaggaama, eeraango
wadaama, gooto kala e gollorde mum.
Ndeen be ngardii e boowal ngesa hee,
Mbaroodi lelni goomuuji.

Goomu ngadanu nguu ko jabboobe tan,
beya too ngaawata, mbekkata.

Be njoodii seeda haa Mbaroodi gasni,
yamiri yo golle puddo.
Goomuuji mbadî lase, jinndaadi ina
njahda, juude aawoobe ndartaaki.
Gite Mbaroodi ceeraani e yeeewde golle
won e yimbe mbadata.
Ko Mbaroodi joodii koo fof, be tinaani
won mo araani tawo.

Endi haala, ndi joofnaani tan haa Fowru
ari ina leha.

Fowru wi'i : « Kaaw Mbaroodi,
njaafoda, ko mi beetndordo hannde. »
Tan Bojel hebbitii wi'i : « Duum kam
bettaano hay gooto, jikku woorataa
joom mum.

Anndu noon, kala moawaani aawre,
hoto ar ñande coñal. »

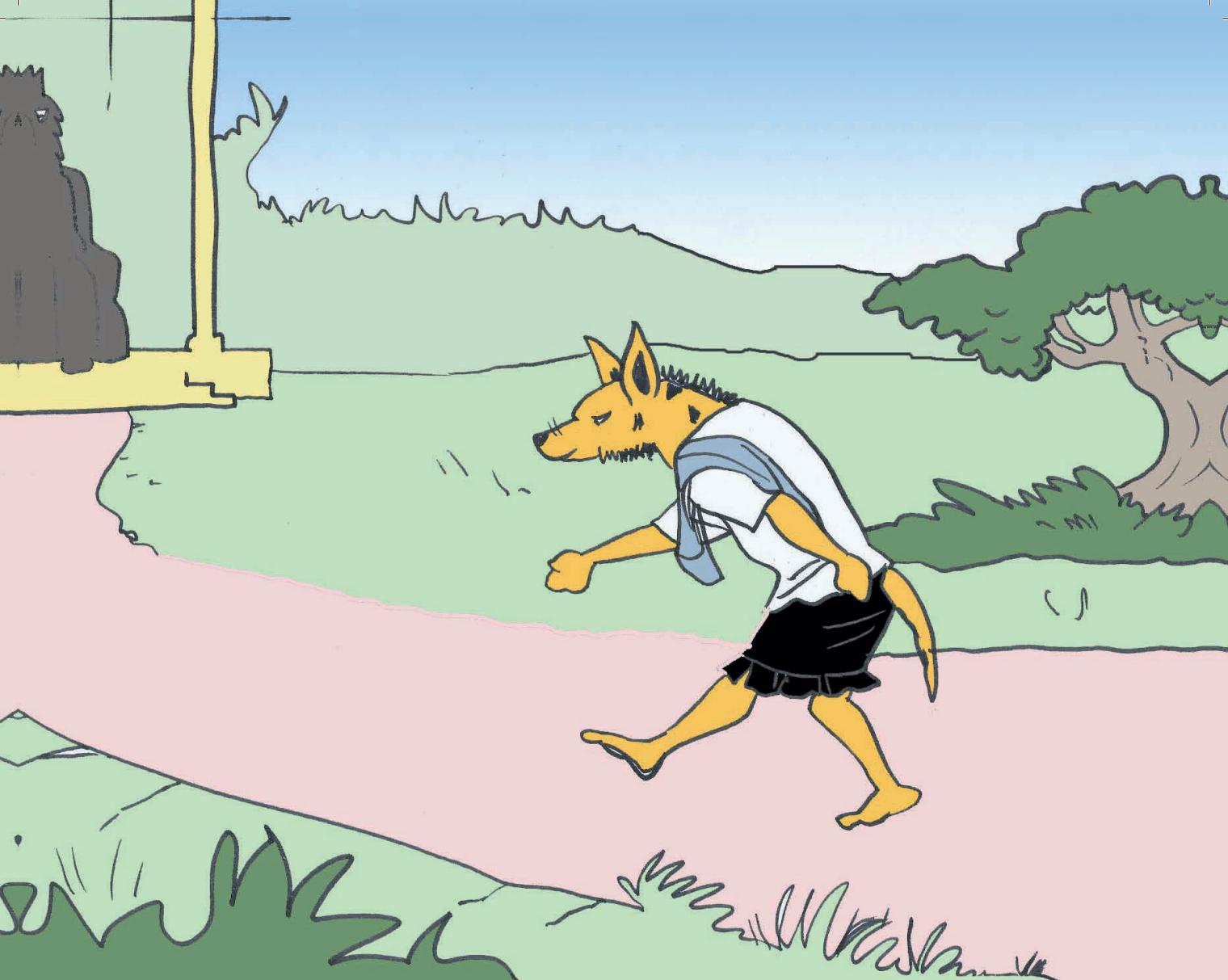
Nde mbaggu nguu fiyetee tiisubaar
yonii, tawi be kawridinii jabbere.
Kulle kala kefti leydi, njoodii, ina cabbii
e haala Mbaroodi.
Mawdo Ladde wi'i : « Tawde on njabbi
ngesa heddi ko remde e reende.
Duum noon alaa e sago, gooto kala
yontee hade bonneede. »

Kulle pudsiima jontande, gooto kala
ñallat gila subaka haa hiira.
Jeeyngal wadaa, kulle kawriti kadi,
Bojel wi'i : « Ko miin adotoo. »
Denndaangal kulle garnooде fof njahdi
heen haa heddii Doomru.
Fowru wi'i : « Aan kam Doomru hol ko
wadi a jabaani ? »

Lella kañum hebbitii wi'i : « Neddo dee
fotaani añande banndum. »
Batu fusii, kulle carondirii, gootel kala
feewti galle mum.
Nde yahnoo tan haa naange wuli,
Bojel sooynii Fowru.
Fowru ari haa yettii, joodii, wi'i :
« Baadi am, gaay ina yeewi. »

Be ñaldi doon haa kootol yonti,
be kooti wuro.
E yettaade be fof, Fowru dogani galle
Mbaroodi, fenoyde.
Ndeen tan Mawdo kulle sooyniima
Fowru, anndi jamfa uurii.
Futuro juulaa, jeeyngal wadaa,
wi'aa ko Doomru yontaa janngo.

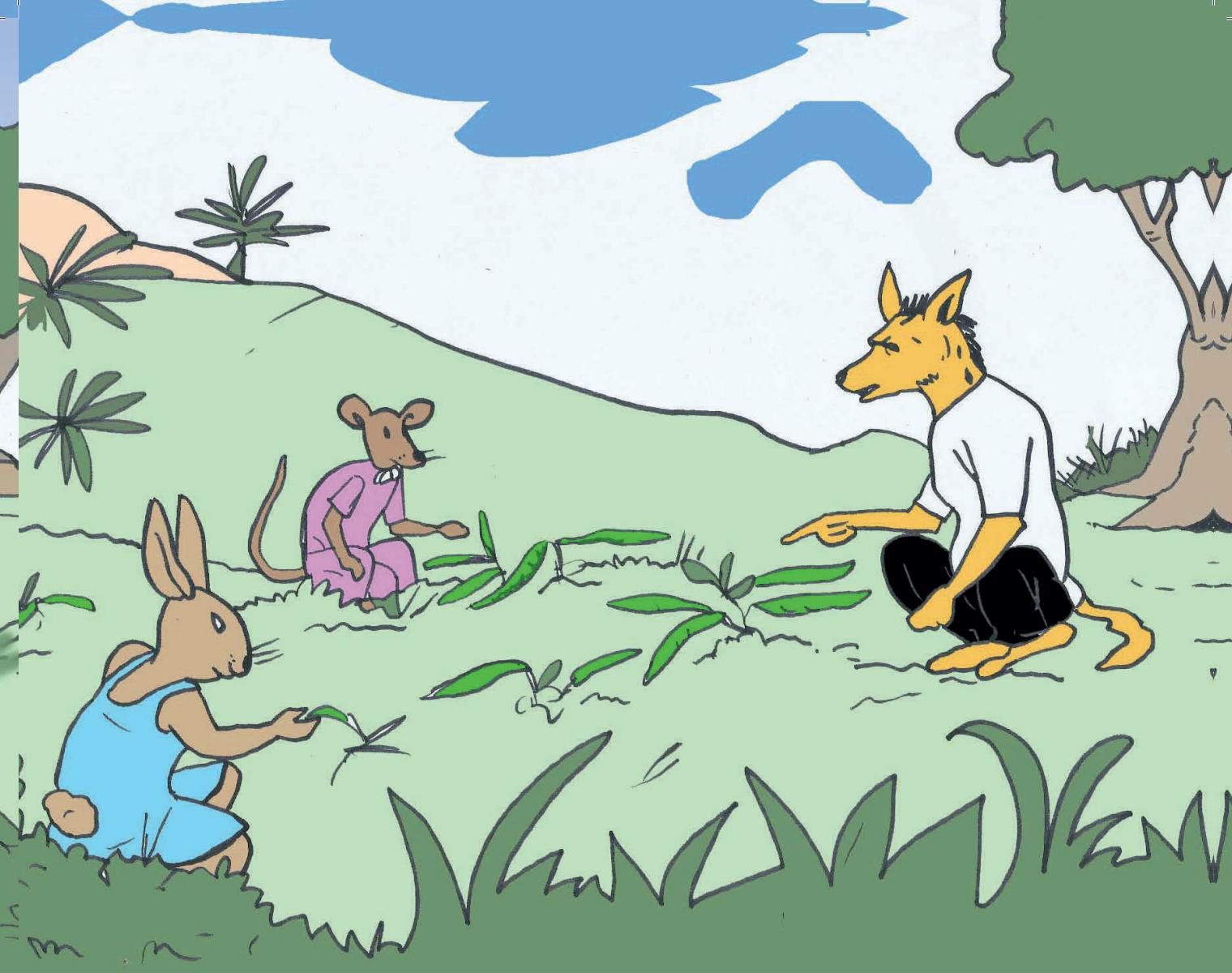
Mbaroodi fini subaka gooto, yeeewtoyii
tawi ngesa ina moyyi sanne. Naldsi ina
njaha haa yontannde arti e Fowru.

Laamdo wuro, wi'i : « Janngo subaka,
ko Fowru foti yonteede. »

Kulle tawanoođe fof cikkitii, sabu ede
nganndi jikku woddaani joom mum.
Fowru fini dawi, tan Bojel e Doomru
ngabbiι đum gese.

Ndu sooynii ße, tan ndu wi'i : « Mi dañii
yeewtoobe, so tawii kaaltoytaa. »
Be njoodii haa juuti, Bojel wi'i : « Fowru
addoy ndiyam. »
Bajal maa naati, ardi galle dow, rippoyii
too, punndi ruuyi.
Bojel e Doomru lelni feere bonnande
Fowru, tawde o jabaano jontande mabbe.

Ndeen tan Fowru artii, yi'i kalaace
piindi na njoorii e nder ngesa.
Ndu naamnii be ko dee golle ngoni,
Bojel wi'i : « Min y'ee watno hol liboowo. »
Fowru yiili hoore, anndi ko bonatnoo
bonii sabu fuuntaama kadi.
Doon Fowru faami wonde neddo fof yo
sikkitto heen sahaaji.

